

GENERALDIREKTØREN**Maria Rørbye Rønn**

DR Byen

Emil Holms Kanal 20

DK-0999 København C

T +45 3520 3040

www.dr.dk

28. juni 2018

Du har den 29. maj 2018 klaget over en artikel, som blev bragt på dr.dk den 23. april 2018. Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og lavet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn
Generaldirektør

Kopi: Journalen

Redaktionschef Anders Raahauge Hvass

Jurachef Peter Skov

Etikchef Inger Bach

Chefkonsulent Marianne Juul

Gennemgang af sagen

Den 29. maj 2018 skriver _____ (i det følgende kaldet 'Klager') og klager over en artikel, som blev bragt den 23. april 2018 på dr.dk med titlen: "*Kvinder med muslimsk baggrund får flest aborter.*"

Klager skriver:

"Jeg har netop læst afgørelsen i en klagesag: DR nedgjorde ikke minoriteter med upræcis overskrift på abortartikel.

I den forbindelse konstaterer jeg, at artiklen er et optryk af en artikel fra Ritzaus Bureau, der citerer Kristeligt Dagblad, der igen formodes at være baseret på en rapport fra Sundhedsstyrelsen.

Det kræver en meget lille søgeindsats på Sundhedsstyrelsens hjemmeside at finde frem til at den pågældende rapport må være:

<https://www.sst.dk/da/udgivelser/2017/~~/media/BFC9B4ACEB9740A381E089AA30D0918A.ashx>

En hurtig gennemlæsning og søgning i rapporten viser entydigt, at der ikke foretages en opdeling af aborter baseret på tro - ordene muslim eller kristen anvendes overhovedet ikke i rapporten - der foretages alene opgørelse efter oprindelsesland.

1. punktum i sidste afsnit på side 8 lyder sågar:

"For efterkommere med både vestlig og ikke-vestlig oprindelse lå andelen af aborter pr. 1000 kvinder markant over kvinder med dansk oprindelse, på et niveau omkring 18; de ikke-vestlige efterkommere lidt højere og de vestlige efterkommere lidt lavere. "

Der kan derfor ikke siges at være statistisk signifikans for flere aborter blandt ikke-vestlige indvandrere i forhold til vestlige indvandrere.

Det burde være et minimumskrav i DR, at man i sådanne tilfælde - hvor kilden til den oprindelige historie oven i købet er frit tilgængelig - tjekker om kildemateriale kan danne baggrund for artiklens indhold.

Det er entydigt, at det kan den ikke, når den gentagne gange gentager "muslim/muslimsk" uden at tros forhold indgår i undersøgelsen.

Artiklen fremstår dermed entydigt som fake news."

Redaktionschef Anders Raahauge Hvass skriver den 30. maj 2018 til Klager:

"Som du ganske rigtigt bemærker er artiklen en citathistorie fra Kristeligt Dagblad videreformidlet af Ritzau. Men det gør naturligvis ikke vores ansvar for det vi bringer mindre, og vi burde have linket ikke bare til Kristeligt Dagblad med også til rapporten.

Det er sandt, at der opgøres efter oprindelsesland og ikke tro i undersøgelsen. Det skriver vi heller ikke i artiklen. Til gengæld skriver vi, at de højeste relative abortrater findes hos kvinder med oprindelse i lande med overvejende muslimsk befolkning. For selvom tro ikke er omtalt i artiklen, er det dokumenteret, at kvinder med baggrund i Iran, Libanon, Irak og Pakistan er blandt dem, der får foretaget relativt flest aborter. Kun kvinder fra det tidligere Jugoslavien, hvoraf en del kommer fra områder med overvejende muslimske befolkninger, får relativt flere.

På den baggrund mener jeg, at det er rimeligt at antage, som vi gør, at det er kvinder med muslimsk baggrund får relativt flere aborter. Især når undersøgelsen viser, at abortraten blandt de asiatiske kvinder over en årrække er faldet, mens kvinder med mellemøstlig baggrund stadig får foretaget relativt mange aborter. Der er i hvert fald ikke tale om "fake news", selvom tallene og hvordan der er konkluderet på dem godt kunne være fremgået tydeligere.

Læg i øvrigt mærke til, at artiklen ikke angiver tro som årsagen til den højere abortrate for kvinder med oprindelse i et muslimsk land. I stedet peges på sociale vilkår."

Klagers duplik

Klager fastholder sin klage og indbringer den for lytternes og seernes redaktør med følgende begrundelse:

"Jeg er nødt til at fastholde klagen.

Det er korrekt at man ingen anvender betegnelse "muslim" om dem, der har fået foretaget abort.

Man giver imidlertid entydigt samme indtryk ved i overskriften at skrive "med muslimsk baggrund" og 2 gange i brødteksten at skrive "med overvejende muslimsk befolkning".

Endvidere er den eneste der citeres i artiklen - bortset fra en unavngiven sociolog i første afsnit - en muslimsk imam.

Man bruger med andre ord en videnskabelig undersøgelse til at drage nogle konklusioner, der ikke er belæg for i undersøgelsen. Jeg tror, uden at have

undersøgt det, faktisk at indvandrere fra lande med overvejende muslimske befolkninger har en større hyppighed af kristne og andre trosretninger, ud fra den antagelse at andre trosretninger end den herskende i de fleste lande er mere eller mindre uglesete.

Det er derfor ikke et spørgsmål om man skulle have linket til den oprindelige artikel i Kristeligt Dagblad og eller selve rapporten - det er derimod spørgsmålet om man skulle have bragt den overhovedet, da der ikke er belæg for artiklen i rapporten."

Artiklerne bag

DR's artikel den 23. april 2018 er oprindelig skrevet som en citathistorie af Ritzaus Bureau (RB) og viderebragt hos abonnenten, DR. Der er foretaget en enkelt redaktionel ændring i RB-telegrammet, da DR har indføjet ordet "relativ" i teksten. Det skete fra DR's side for at præcisere, at etnisk danske kvinder i absolutte tal står for det største antal aborter, men forholdsmæssigt – relativt – ikke har den højeste abortkoefficient.

Selve RB-artiklen er en citathistorie fra den oprindelige kilde, Kristeligt Dagblad. Avisen kom samme dag, den 23. april 2018, med artiklen, der bar overskriften: *"Flest aborter blandt kvinder med muslimsk baggrund."*

I den oprindelige artikel refereres der til en rapport fra Sundhedsstyrelsen, hvoraf det – ifølge artiklen – skulle fremgå, at kvinder med baggrund i de muslimske lande Iran, Libanon, Irak og Pakistan er blandt dem, der får allerflest aborter.

Oplysningerne fra Kristeligt Dagblad er videregivet i RB-artiklen, som igen er trykt på dr.dk.

Klager henviser i sin klage til en rapport fra Sundhedsstyrelsen, februar 2017, med titlen: "Legalt provokerede aborter i Danmark i perioden 2006 – 2015." Undertitlen lyder: *"Med analyser af aborthyppigheden blandt indvandrere, efterkommere og kvinder med dansk oprindelse."*

Jeg har sikret mig, at det faktisk er den pågældende rapport, som DR's artikel bygger på. Det bekræfter journalisten på Kristeligt Dagblad, der skrev den oprindelige artikel.

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

Klagers opfattelse er for det første, at DR viderebringer en artikel og forsyner den med en overskrift, som der ikke er statistisk belæg for.

Det er korrekt, at undersøgelsen fra Sundhedsstyrelsen ikke rummer data for sammenhængen mellem religion og abort

Abortkoefficienten udtrykker antallet af aborter sat i forhold gruppen af kvinder fra et bestemt oprindelsesland. Altså en national fordeling, hvor abortvariablen er korreleret med landevARIABLEN i forhold til den enkelte kvinde, som indgår i undersøgelsesmateriale.

Rapporten har opgjort, hvor mange kvinder med en bestemt national oprindelse, der var i befolkningen som helhed på et givent tidspunkt, og derefter har man udregnet hvor stor en forholdsmæssig del af den samlede population, som fik en legal abort. Derved opstår abortkoefficienten. Derfor kan man sige, at kvinder med dansk oprindelse numerisk (fordi langt de fleste kvinder i Danmark har den baggrund) set har flest aborter. Men relativt (regnet om som en delmængde af den samlede mængde) set, har kvinder med dansk baggrund en lav hyppighed eller koefficient.

Rapporten grupperer de enkelte kvinder efter Danmarks Statistiks opgørelse over lande som er vestlige og lande, som er ikke-vestlige.

Rapporten benytter ligeledes Danmarks Statistiks definitioner på, hvad der karakteriserer en indvandrer, en efterkommer og en person med dansk oprindelse.

Redaktionschef i DR Nyheder Anders Hvass Rauhaug forklarer, "*at de højeste relative abortrater findes hos kvinder med oprindelse i lande med overvejende muslimsk befolkning. For selvom tro ikke er omtalt i artiklen, er det dokumenteret, at kvinder med baggrund i Iran, Libanon, Irak og Pakistan er blandt dem, der får foretaget relativt flest aborter. Kun kvinder fra det tidligere Jugoslavien, hvoraf en del kommer fra områder med overvejende muslimske befolkninger, får relativt flere.*"

Den statistiske fejlslutning

Rapporten fra Sundhedsstyrelsen konkluderer, at efterkommere¹ med både vestlig og ikke-vestlig oprindelse fik betydeligt flere aborter end kvinder med dansk oprindelse. Endvidere slår rapporten fast, at for kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund skete der et fald inden for alle aldersgrupper. Kvinder med vestlig baggrund og med etnisk dansk baggrund lå lavest i aborthyppighed i perioden fra 2006 – 2015.

Det er ifølge rapporten korrekt, at kvinder fra lande med en overvejende muslimsk befolkning i Mellempøsten og Asien har den højeste abortkoefficient, sådan som redaktionschef Anders Raahauge Hvass skriver til klager.

Kvinder fra Iran har den højeste hyppighed, efterfulgt af kvinder fra Libanon, Ex-Jugoslavien og Pakistan.

Imidlertid har klager ret i, at Sundhedsstyrelsens rapport ikke indeholder oplysninger om tro og derfor ikke siger noget om de undersøgte kvinder i Danmark

¹ Efterkommer er ud fra Danmarks Statistiks definition en person, der er født i Danmark og hvor ingen af forældrene er både dansk statsborger og født i Danmark.

i alderen 15 – 46 og deres eventuelle tro. Kun hvor kvinderne kommer fra rent geografisk.

Også udsagnet om at kvinder med høj abortkoefficient kommer fra lande med overvejende muslimsk befolkning er en sandhed med modifikationer.

Cirka fire ud af ti indbyggere i Libanon er kristne. Det er ganske vist en overvejende muslimsk befolkning, men et meget stort kristent mindretal.

Imidlertid kan man ikke under nogen omstændigheder slutte fra den religiøse baggrund i befolkningen i Libanon som helhed og så til hvilken tro, kvinderne i Sundhedsstyrelsens undersøgelse har. Det vil kræve, at man ud over at kende den enkelte kvindes nationalitet og abortmønster også kender hendes tro.

Man kan have en á priori formodning om, at mange herboende kvinder fra Libanon sandsynligvis er muslimer, fordi 60 procent af befolkningen er det, men det udgør ingen konkret viden. Både teoretisk og reelt kunne alle kvinder i undersøgelsen være kristne, eller de kunne være muslimer. Der er ikke data for det i undersøgelsen.

Jeg har undersøgt religionssammensætningen i de omtalte lande.² I Libanon udgør muslimer 54 procent, og den kristne befolkningsdel er 40,5 procent af befolkningen. Der er altså en betydelig sandsynlighed for, at en kvinde fra Libanon er kristen.

I Iran udgør den muslimske andel af befolkningen 99,4 procent.

Både i Irak og i Pakistan ligger den muslimske andel af befolkningen også meget højt med henholdsvis mellem 95 - 98 procent af befolkningen i Irak og 96, 4 procent af befolkningen i Pakistan.

I artiklen på dr.dk stod, at kvinder med muslimsk baggrund får flest aborter. Der burde rettelig have stået, at *kvinder fra lande med en overvejende muslimsk befolkning får flest aborter.*

Det er kendsgerningen ud fra rapportens data.

DR valgte ud fra kendskab til de nationale grupper af kvinder med højeste abortkoefficient at vinkle artiklen på, at de kvinder, som havde den højeste abortkoefficient, kom fra lande, som er overvejende muslimske. I artiklen medvirker både en imam og en religionssociolog, som udtaler sig om, hvad der kan ligge til grund for, at kvinder fra lande med overvejende muslimsk befolkning vælger at få abort. DR har faktisk redigeret RB-artiklen, så der står, at kvinderne kommer fra "overvejende muslimske lande." Kun overskriften er misvisende og upræcis.

DR har sin redaktionelle ret til at vinkle sådan og lade artiklen være båret af interviews foretaget ud fra den antagelse, at kvinderne nok i høj grad er muslimer, men DR bør samtidig understrege, når man gør det, at artiklen ikke henter støtte til sin vinkel og viden ud fra Sundhedsstyrelsens rapport.

² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pk.html>

Jeg opfatter vinklen og brug af kilderne således, at artiklen fremstår som skrevet ud fra den antagelse, at det i høj grad er muslimske kvinder, som får mange aborter i Danmark.

Når DR vælger den vinkel og dermed fjerner sig fra, hvad Sundhedsstyrelsens rapport faktisk siger noget om, bør DR også være meget omhyggelig med at gøre rede for, at artiklen ikke bygger på data om tro, for det beskæftiger Sundhedsstyrelsens rapport sig ikke med. Ellers er der en vis risiko for, at læserne får den opfattelse, at undersøgelsen faktisk undersøger, hvor mange aborter muslimske kvinder får. Det er der ikke belæg for.

Statistisk fejlslutning

I statistik kaldes det "en økologisk fejlslutning." Den statistiske fejlslutning består i, at man uddrager en konklusion og trækker den fra det overordnede aggregerede niveau (kvinder fra lande med overvejende muslimsk befolkning) til adfærd på individniveau. (Antagelsen: Kvinder fra lande, hvor de fleste er muslimer, får også flest aborter, og derfor er det sådan, at de kvinder, som i undersøgelsen kommer fra de samme lande, nok er muslimer.) Klager har ret i, at det oplyser Sundhedsstyrelsens undersøgelse ikke noget om.

Heller ikke selv om, der så var data for, hvordan herboende kvinder fra eksempelvis Iran og Pakistan i den undersøgte periode generelt fordelte sig efter tro, ville det kunne bruges til at sige noget konkret, om hvad de konkrete kvinder, der fik abort og indgår i Sundhedsstyrelsens rapporters abortstatistik, tror på. Man skal kende den enkelte undersøgte kvinde i undersøgelsens forhold til tro for at kunne konkludere noget i den retning.

Man kan – som redaktionschef Anders Raahauge Hvass udtrykker det over for klager– uddrage, at da de grupper af kvinder, som i hvert fald i 2015 fik flest aborter, hovedsageligt kommer fra overvejende muslimske lande, og derfor er der en vis grund til at tro, at de er muslimer. Men det forbliver en antagelse.

Pas på med tal

Sagen illustrerer et par væsentlige opmærksomhedspunkter. For det første bør DR være varsom med i det hele taget at bringe en citathistorie med en overraskende konklusion, der bygger på statistik, uden selv at have foretaget research i forhold til den statistiske kilde. Denne historie er – som det hver dag sker helt rutinemæssigt – gået gennem flere led, og DR har faktisk korrigeret sproget i selve artiklen et par steder, hvor det var upræcist. For eksempel at kvinderne med høj abortkoefficient kommer fra "overvejende muslimske lande." I den oprindelige artikel fra Kristeligt Dagblad stod der "kvinder med muslimsk baggrund" og "kvinder fra muslimske lande."

For det andet bør DR være meget omhyggelig med at få væsentlige forudsætninger med, når der er tale om statistik. Her burde DR som nævnt tydeligt have redegjort for, at Sundhedsstyrelsens undersøgelse ikke siger noget

om, hvordan de kvinder, der fik abort i Danmark, fordeler sig efter tro. Dermed har læseren et fair og redeligt grundlag at forstå historien på.

Klager rejser et andet punkt vedrørende brugen af statistik.

Klager mener, at det statistiske grundlag (populationen) er for lille til, at man kan uddrage noget sikkert om abortmønstret blandt ikke-vestlige indvandrere i forhold til vestlige.

Statistisk signifikans siger noget om, med hvilken sandsynlighed en sammenhæng mellem for eksempel to forhold er reel eller snarere skyldes en tilfældighed. Matematisk udtrykt betyder det, at hvis et konfidensinterval er for eksempel lig med eller mindre end fem procent, betyder det, at sammenhængen, man har fundet i data, med mindst 95 procent sandsynlighed ikke er udtryk for en tilfældighed. Man kan altså sige noget om en sammenhæng med meget stor sandsynlighed, hvis datamængden er stor nok til det. Jo færre hændelser og dermed data, jo større usikkerhed knytter sig til en sammenhæng.

Hvordan Sundhedsstyrelsens rapport har regnet sig frem til statistisk signifikans i rapporten, fremgår ikke. Det vil i øvrigt ligge uden for mit arbejdsfelt at foretage signifikansanalyse af data.

DR må kunne referere en officiel rapport fra Sundhedsstyrelsen, uden at DR skal foretage en statistisk analyse. Uanset om rapporten er statistisk korrekt eller fejlbehæftet, er det oplysninger af væsentlig betydning for offentligheden.

Konklusion

En læser klagede over en artikel den 23. april 2018 var misvisende og direkte forkert. Titlen lyder: "Kvinder med muslimsk baggrund får flest aborter." Overskriften bygger alene på en undersøgelse af kvinder, som i Danmark i perioden 2006 – 2015 fik abort. Den viser, at kvinder med den højeste abortkoefficient kommer fra lande, som i overvejende grad er muslimske. Men med store variationer. Eksempelvis har kvinder fra Libanon høj abortkoefficient, men omkring 40 procent af landets befolkning er kristne.

Overskriften er upræcis. Der burde i stedet for "muslimsk baggrund" stå "fra lande med overvejende muslimsk befolkning."

Der findes ikke data i den rapport fra Sundhedsstyrelsen, som er hele baggrunden for artiklen, som siger noget om abortfrekvens i Danmark og trostillørsforhold, hvilket klager har ret i.

Det burde ligeledes fremgå klart af artiklens brødtekst, at Sundhedsstyrelsens rapport ikke har data for eller siger noget om, hvordan de undersøgte kvinder fordeler sig efter tro.

At Ritzau og siden DR vælger at lægge hovedvægten på et aspekt, som data ikke siger noget om, ligger inden for den journalistiske redaktionelle frihed. Men det skærper til gengæld kravene til DR om, at læserne så meget desto mere bliver klart og tydeligt informeret om, hvad der er fakta i rapporten, og hvad der er bygget på rene journalistiske antagelser. DR var ikke grundig nok på dette punkt, hvilket også redaktionschef Anders Raahauge Hvass erkender. DR burde have

undersøgt selve kilden, rapporten bag nyheden og have bragt en mere præcis overskrift samt klart skrevet i artiklen, at undersøgelsen ikke siger noget om tro.

Klager peger også på, at han ikke mener, at der er statistisk belæg for – som Sundhedsstyrelsen gør – at konkludere noget om abortmønsteret blandt ikke-vestlige indvandrere i forhold til vestlige indvandrere. Det ligger uden for mit arbejdsfelt at tage stilling til Sundhedsstyrelsens data og beregningsgrundlag. Men uanset om rapporten måtte indeholde fejl eller ej, var DR i sin ret til at omtale en officiel rapport fra Sundhedsstyrelsen, uden at DR først skulle foretage egne beregninger.

DR kunne bringe artiklen, men manglede at give læserne nogle afgørende forudsætninger og oplysninger for forståelsen af indholdet. Derved risikerer artiklen meget let at blive vildledende. Det har klager ret i.

Klager får delvis ret.

DR bør bringe en rettelse på dr.dk Fejl og fakta i overensstemmelse med konklusionen.

Jesper Termansen, den 25. juni 2018